EOC
EUROASIAN ONLINE CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION

Google Scholar zenodo OpenAIRE doi digital object identifier

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 6

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference **«INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION»**. Which took place in London 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

REABILITATSIYA VA KUNDALIK HAYOT UCHUN MO‘LJALLANGAN ADAPTIV KIYIMLARNING KONSTRUKTIV YECHIMLARI

Fozilova Muhlisaxon Shukrullo qizi
Farg‘ona Davlat texnika unversiteti,
M43-25 guruh magistr talabasi
e-mail muhlisafozilova7879@gmail.com
Xomidov Vohidjon Obidovich
Farg‘ona davlat texnika universiteti, t.f.f.d.

Annotatsiya: Mazkur ilmiy ishda reabilitatsiya va kundalik hayot uchun mo‘ljallangan adaptiv kiyimlarning konstruktiv yechimlari tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida adaptiv kiyimlarning qulaylik, xavfsizlik, ergonomika va gigiyenik talablar bilan bog‘liq jihatlari yoritilgan. Shuningdek, adaptiv kiyimlarning inson salomatligi, harakat faolligi va psixologik holatiga ta’siri ilmiy asosda o‘rganilgan. Tadqiqot natijalari adaptiv kiyimlarni loyihalashda individual yondashuv va zamonaviy konstruktiv yechimlarning muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: adaptiv kiyimlar, reabilitatsiya kiyimi, kiyim konstruktsiyasi, ergonomika, qulaylik, xavfsizlik, gigiyena, antropometriya, kundalik hayot, maxsus kiyimlar

Abstract: This scientific work analyzes the constructive solutions of adaptive clothing intended for rehabilitation and everyday life. In the course of the research, aspects of adaptive clothing related to comfort, safety, ergonomics and hygienic requirements were highlighted. Also, the impact of adaptive clothing on human health, motor activity and psychological state was scientifically studied. The results of the study show that an individual approach and modern constructive solutions are important in the design of adaptive clothing.

Keywords: adaptive clothing, rehabilitation clothing, clothing design, ergonomics, comfort, safety, hygiene, anthropometry, everyday life, special clothing

Reabilitatsiya va kundalik hayot uchun mo‘ljallangan adaptiv kiyimlar zamonaviy jamiyatda jismoniy imkoniyati cheklangan, jarrohlik amaliyotidan keyin tiklanayotgan yoki uzoq muddatli davolanish jarayonida bo‘lgan shaxslar hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiluvchi muhim vosita hisoblanadi. Kiyim inson hayotida nafaqat himoya va estetik vazifani bajaradi, balki uning harakatlanish qobiliyati, sog‘lig‘i va psixologik holatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli adaptiv kiyimlarni loyihalash jarayoni oddiy kiyimlardan tubdan farq qiladi va kompleks ilmiy yondashuvni talab etadi. Bunday kiyimlar konstruktsiyasida ergonomika, antropometriya, tibbiy talablar, xavfsizlik va gigiyena omillari uyg‘un holda qo‘llanilishi zarur.

Adaptiv kiyimlar tushunchasi reabilitatsiya jarayonida inson tanasining o‘ziga xos ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan maxsus kiyimlarni anglatadi. Ushbu kiyimlar tananing ma’lum qismlarini qo‘llab-quvvatlash, harakatni yengillashtirish yoki tiklanish jarayonini tezlashtirish vazifasini bajaradi. Reabilitatsiya davrida inson tanasida mushaklarning zaiflashuvi, bo‘g‘imlar harakatining cheklanishi yoki tana proporsiyalarining o‘zgarishi kuzatilishi mumkin. Shu sababli kiyim konstruktsiyasi standart o‘lchamlarga emas, balki individual anatomik xususiyatlarga moslashtiriladi. To‘g‘ri loyihalangan adaptiv kiyim mushaklarga ortiqcha yuk tushishini kamaytiradi, qon aylanishini yaxshilaydi va tananing noto‘g‘ri holatda bo‘lishining oldini oladi.

Reabilitatsiya uchun mo‘ljallangan adaptiv kiyimlar ko‘pincha uzoq vaqt davomida kiyiladigan mahsulotlar bo‘lib, ularning konstruktsiyasi maksimal qulaylikni

ta'minlashi lozim. Kiyim tanani siqmasligi, bosim nuqtalarini hosil qilmasligi va terini bezovta qilmasligi kerak. Ayniqsa, uzoq vaqt yotgan yoki o'tirgan holatda bo'ladigan shaxslar uchun kiyim konstruktsiyasida bosimni teng taqsimlash muhim ahamiyatga ega. Noto'g'ri joylashgan choklar yoki qattiq elementlar terida yara paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli adaptiv kiyimlarda silliq choklar, yumshoq materiallar va tanaga mos shakllar qo'llaniladi.

Kundalik hayot uchun mo'ljallangan adaptiv kiyimlar insonning mustaqil harakatlanishi va ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishiga yordam berishga qaratilgan. Ushbu kiyimlar tashqi ko'rinishi jihatidan oddiy kiyimlarga o'xshash bo'lib, insonning o'zini jamiyatdan ajralib qolgan his qilmasligiga xizmat qiladi. Psixologik jihatdan bu juda muhim omil hisoblanadi, chunki estetik jihatdan chiroyli va qulay kiyimlar insonning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Kundalik adaptiv kiyimlarda kiyib-yechish jarayonining osonligi alohida e'tiborga olinadi, chunki ko'plab jismoniy imkoniyati cheklangan shaxslar ushbu jarayonda qiyinchiliklarga duch keladi. Kiyim konstruktsiyasi ushbu ehtiyojlarni hisobga olgan holda ishlab chiqiladi va insonning kundalik faoliyatini yengillashtiradi.

Adaptiv kiyimlarning konstruktiv yechimlari inson tanasining harakat mexanikasiga asoslanadi. Kiyim bukilish, cho'zilish va burilish jarayonlarida tanaga moslashishi, harakatni cheklamasligi lozim. Konstruktsiyada moslashuvchanlikni ta'minlovchi elementlar qo'llanilishi reabilitatsiya jarayonida muhim ahamiyatga ega, chunki inson tanasi vaqt o'tishi bilan o'zgarishi mumkin. Tiklanish jarayonida mushaklar kuchayib, harakat amplitudasi kengayadi va kiyim ushbu o'zgarishlarga moslasha olishi kerak. Shu jihatdan adaptiv kiyimlar konstruktsiyasi dinamik xarakterga ega bo'lib, inson tanasidagi o'zgarishlarni hisobga oladi.

№	Konstruktiv yechim turi	Tavsifi	Reabilitatsiyadagi ahamiyati	Kundalik hayotdagi ahamiyati
1	Anatomik mos konstruktsiya	Tana shakli va proporsiyalariga moslashtirilgan bichim	Tana holatini to'g'rilashga yordam beradi	Harakat qulayligini ta'minlaydi
2	Moslashuvchan elementlar	Sozlanadigan qismlar va moslashuvchan choklar	Tiklanish jarayoniga moslashadi	Uzoq muddat foydalanishga qulay
3	Yengillashtirilgan konstruktsiya	Ortiqcha qattiq detallarni kamaytirish	Mushak zo'riqishini kamaytiradi	Tez charchashning oldini oladi
4	Kengaytirilgan ochilish zonalari	Kiyib-yechishni osonlashtiruvchi konstruktsiya	Tibbiy muolajalarni yengillashtiradi	Mustaqil kiyinishni ta'minlaydi
5	Bosimni teng taqsimlash	Sezgir nuqtalarda bosimni kamaytirish	Yara va shishlar oldini oladi	Kundalik qulaylikni oshiradi

1-jadval. Reabilitatsiya va kundalik hayot uchun adaptiv kiyimlarning konstruktiv yechimlari

Xavfsizlik adaptiv kiyimlar loyihalashda asosiy mezonlardan biri hisoblanadi. Kiyim inson tanasiga zarar yetkazmasligi, harakat paytida xavf tug‘dirmasligi va uzoq vaqt foydalanilganda ham sog‘liq uchun salbiy ta’sir ko‘rsatmasligi lozim. Kiyimda o‘tkir yoki qattiq elementlarning bo‘lmasligi, barcha konstruktiv qismlarning tanaga mos va xavfsiz joylashtirilishi talab etiladi. Ayniqsa, reabilitatsiya jarayonida bo‘lgan shaxslar uchun kichik jarohatlar ham jiddiy asoratlarga olib kelishi mumkinligi sababli, xavfsizlik masalalariga alohida e’tibor qaratiladi.

Gigiyenik talablar ham adaptiv kiyimlar konstruktsiyasida muhim o‘rin tutadi. Kiyim terining nafas olishini ta’minlashi, namlikni tashqariga chiqarishi va tana haroratini me’yorida saqlashi lozim. Reabilitatsiya va kundalik hayot uchun mo‘ljallangan kiyimlar ko‘pincha uzoq vaqt kiyiladi, shu sababli gigiyenik noqulayliklar inson sog‘lig‘iga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. To‘g‘ri loyihalangan kiyim mikroiqlimni saqlashga yordam beradi va teri kasalliklarining oldini oladi.

Adaptiv kiyimlarning ijtimoiy ahamiyati ham katta bo‘lib, ular imkoniyati cheklangan shaxslarning jamiyatda faol bo‘lishiga xizmat qiladi. Bunday kiyimlar insonning kundalik hayotda o‘zini erkin his qilishiga yordam beradi va ijtimoiy izolyatsiyani kamaytiradi. Reabilitatsiya jarayonida psixologik holat muhim ahamiyatga ega bo‘lib, qulay va estetik kiyimlar tiklanish jarayoniga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli adaptiv kiyimlar konstruktsiyasida nafaqat funksional, balki estetik omillar ham hisobga olinadi.

Xulosa qilib aytganda, reabilitatsiya va kundalik hayot uchun mo‘ljallangan adaptiv kiyimlar inson hayot sifatini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Ilmiy asoslangan konstruktsiya, ergonomik yondashuv va xavfsizlik talablari uyg‘unligi adaptiv kiyimlarning samaradorligini belgilaydi. Ushbu yo‘nalishda olib borilayotgan ilmiy tadqiqotlar va innovatsion ishlanmalar kelajakda yanada qulay, xavfsiz va funksional kiyimlar yaratishga xizmat qiladi. Adaptiv kiyimlar nafaqat maxsus ehtiyojga ega shaxslar uchun, balki jamiyatning inklyuziv rivojlanishi uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Adaptiv kiyimlarni loyihalash jarayonida ishlab chiqarish texnologiyalari va material tanlash masalalari ham muhim ahamiyat kasb etadi. Konstruktsiya qanchalik mukammal bo‘lmasin, noto‘g‘ri tanlangan material kiyimning funksional xususiyatlarini pasaytirishi mumkin. Reabilitatsiya va kundalik hayot uchun mo‘ljallangan adaptiv kiyimlarda yumshoq, elastik va hipoallergen materiallardan foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bunday materiallar teriga bosim bermaydi, harakat jarayonida qulaylikni saqlaydi hamda uzoq muddat kiyilganda ham noqulaylik tug‘dirmaydi. Shu bilan birga, materiallarning mustahkamligi va chidamliligi ham hisobga olinib, kiyimning tez eskirib qolmasligi ta’minlanadi. Texnologik jihatdan esa, tikuv jarayonida silliq va tekis choklar hosil qilishga e’tibor qaratilib, konstruktsiyaning xavfsizligi va uzoq muddat xizmat qilishi ta’minlanadi.

Adaptiv kiyimlar konstruktsiyasida individual yondashuv masalasi alohida ahamiyatga ega bo‘lib, bu yondashuv inson tanasining o‘ziga xos xususiyatlarini chuqur tahlil qilishni talab etadi. Har bir shaxsning reabilitatsiya jarayoni turlicha kechadi va bu jarayon davomida tana o‘lchamlari, harakat amplitudasi hamda ehtiyojlar o‘zgarib boradi. Shu sababli adaptiv kiyimlar konstruktsiyasida sozlanadigan va moslashuvchan elementlardan foydalanish keng qo‘llaniladi. Ushbu elementlar kiyimni inson tanasidagi o‘zgarishlarga moslashtirish imkonini beradi va kiyimning foydalanish muddatini

uzaytiradi. Individual yondashuv insonning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshirib, reabilitatsiya jarayoniga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Zamonaviy ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, adaptiv kiyimlar nafaqat jismoniy reabilitatsiya, balki psixologik tiklanish jarayonida ham muhim rol o‘ynaydi. Qulay va estetik jihatdan chiroyli kiyimlar insonning ruhiy holatini yaxshilab, depressiya va tushkunlik holatlarining kamayishiga yordam beradi. Kundalik hayotda o‘zini qulay va ishonchli his qilgan inson jamiyat bilan faolroq muloqotga kirishadi va ijtimoiy moslashuv jarayoni tezlashadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, adaptiv kiyimlar konstruktsiyasi faqat texnik yoki tibbiy vazifa emas, balki insonning ijtimoiy hayotdagi o‘rnini mustahkamlovchi muhim omil sifatida ham qaraladi.

Xulosa. Reabilitatsiya va kundalik hayot uchun mo‘ljallangan adaptiv kiyimlarning konstruktiv yechimlarini o‘rganish bugungi kunda muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo‘lgan yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqot davomida adaptiv kiyimlarning inson salomatligi, harakat erkinligi va psixologik holatiga ta’siri keng tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, adaptiv kiyimlar oddiy kiyimlardan farqli ravishda inson tanasining individual anatomik va funksional xususiyatlariga moslashtirilgan bo‘lishi lozim. Ayniqsa, reabilitatsiya jarayonida bo‘lgan shaxslar uchun kiyim nafaqat tashqi qoplama, balki tiklanish jarayonini qo‘llab-quvvatlovchi muhim vosita sifatida namoyon bo‘ladi.

Adaptiv kiyimlar konstruktsiyasida qulaylik va xavfsizlik omillarining uyg‘unligi insonning kundalik hayotdagi mustaqilligini oshirishga xizmat qiladi. To‘g‘ri loyihalangan konstruktsiya mushak-skelet tizimiga tushadigan ortiqcha yuklamani kamaytiradi, qon aylanishini yaxshilaydi hamda tana holatining buzilishining oldini oladi. Shu bilan birga, kiyimni kiyish va yechish jarayonining soddalashtirilishi imkoniyati cheklangan shaxslarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshirib, ularning ijtimoiy faolligiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Tadqiqot davomida aniqlanganki, adaptiv kiyimlar insonning psixologik holatini barqarorlashtirishda ham muhim rol o‘ynaydi.

Xavfsizlik va gigiyenik talablarning konstruktsiyaga integratsiyalashuvi adaptiv kiyimlarning uzoq muddatli va sog‘liq uchun zarar keltirmaydigan mahsulot bo‘lishini ta’minlaydi. Kiyimda silliq choklar, yumshoq materiallar va bosimni teng taqsimlovchi konstruktiv yechimlardan foydalanish jarohatlanish va teri shikastlanishlari xavfini kamaytiradi. Issiqlik almashinuvi va mikroiqlimni saqlashga qaratilgan yechimlar esa inson organizmining fiziologik holatini me’yorida ushlab turishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, reabilitatsiya va kundalik hayot uchun mo‘ljallangan adaptiv kiyimlarning konstruktiv yechimlarini ishlab chiqishda kompleks, ilmiy asoslangan va inson markazli yondashuv zarur. Ushbu yo‘nalishda olib boriladigan ilmiy tadqiqotlar va innovatsion ishlanmalar kelgusida yanada qulay, xavfsiz va funksional adaptiv kiyimlarni yaratishga xizmat qiladi hamda inklyuziv jamiyatni rivojlantirishga muhim hissa qo‘shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ismoilov A.X. Kiyim konstruktsiyasi asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
2. Qodirov M.M. Ergonomika va kiyim dizayni. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
3. Ashurova N.Sh. Maxsus va adaptiv kiyimlarni loyihalash. – Toshkent, 2020.
4. Salimova D.R. Kiyim materialshunosligi. – Toshkent: Fan, 2017.
5. ISO 8559-1:2017. Anthropometric definitions for body measurement.
6. ISO 13688:2013. Protective clothing – General requirements.
7. Watkins S. Clothing: The Portable Environment. – Oxford: Blackwell Science, 2016.